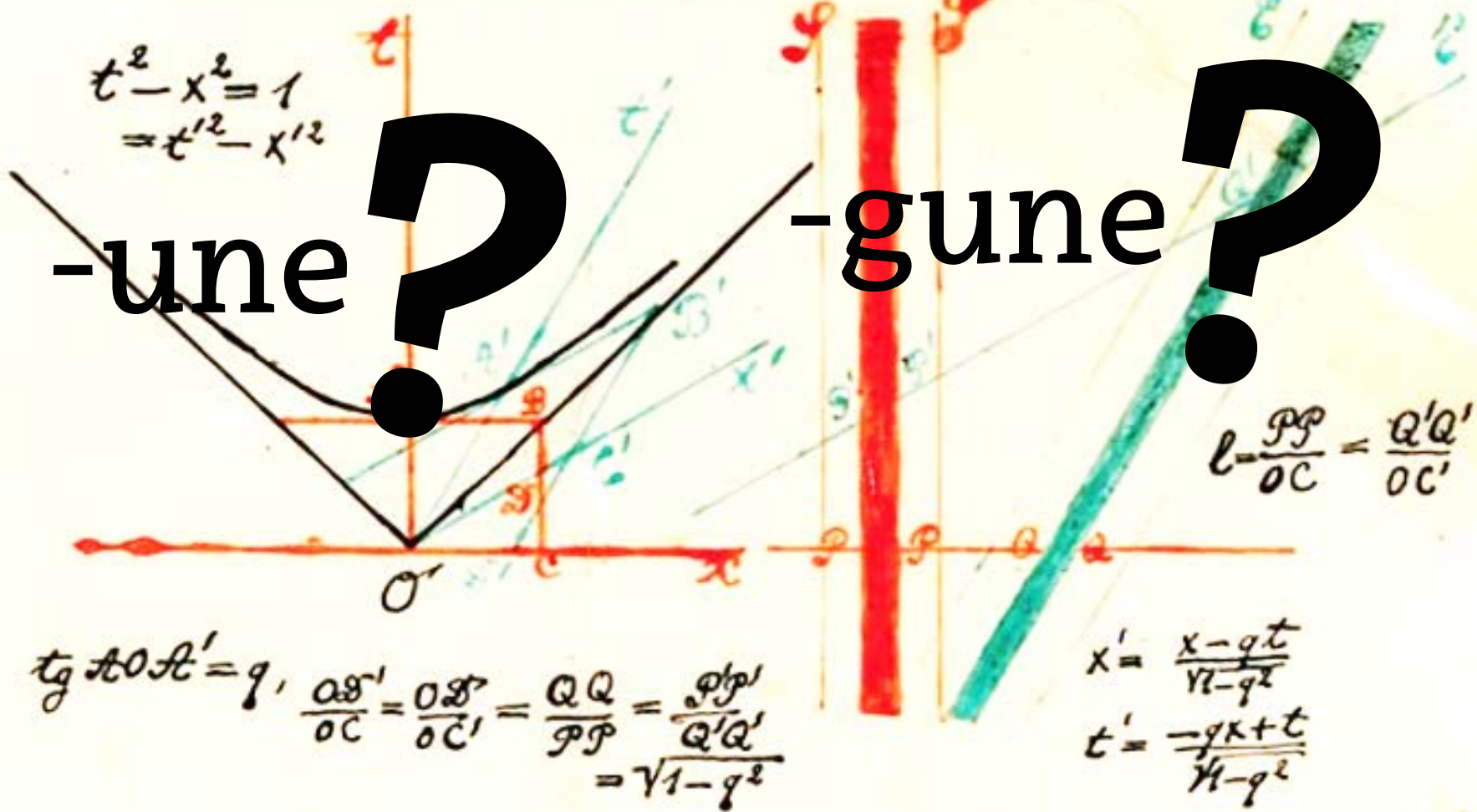

Kontraktion der Elektronen

$$t^2 - x^2 = 1$$
$$= t'^2 - x'^2$$

-une? -gune?

Jatorriz forma beraren bi aldaera besterik ez dira **-GUNE** eta **-UNE** atzizkiak. Egungo erabilerak, halere, honela bereizten ditu haien esanahiak:

- **-GUNE** → tokia
- **-UNE** → denbora

Bi formen arteko aldea ikus daiteke honako bikote hauetan:

● **-GUNE** → tokia

ahulgune iz. Alderdi ahula.

argigune 1. iz. Argia dagoen tokia.
2. iz. Oihan bateko soilgunea.

● **-UNE** → denbora

ahulune iz. Ahulaldia.

argiune iz. Argitasunezko unea edo aldia.

-GUNE

Toki-zentzua duten hitz eratorriak osatzeko baliatzen da. Hona *Euskaltzaindiaren Hiztegian* agertzen direnak:

<i>abiagune</i>	<i>babesgune</i>	<i>bizigune</i>	<i>estalgune</i>
<i>ahulgune</i>	<i>belargune</i>	<i>bizkargune</i>	<i>estugune</i>
<i>alhagune</i>	<i>berdegune</i>	<i>bustigune</i>	<i>eurogune</i>
<i>argigune</i>	<i>bihurgune</i>	<i>egongune</i>	<i>eztabaidagune</i>
<i>apalgune</i>	<i>bilgune</i>	<i>elkargune</i>	<i>gogorgune</i>
<i>arnasgune</i>	<i>biragune</i>	<i>erabakigune</i>	<i>goragune</i>
<i>artizkune</i>	<i>biribilgune</i>	<i>erdigune</i>	<i>haizegune</i>

-GUNE

<i>hargune</i>	<i>itzalgune</i>	<i>pasagune</i>	<i>zabalgune</i>
<i>herrigune</i>	<i>kokagune</i>	<i>pausagune</i>	<i>zelaigune</i>
<i>hertsigune</i>	<i>langune</i>	<i>sakangune</i>	<i>zerbitzugune</i>
<i>hezegune</i>	<i>laugune</i>	<i>sargune</i>	<i>zikingune</i>
<i>hirigune</i>	<i>lazgune</i>	<i>soilgune</i>	<i>zimurgune</i>
<i>hormagune</i>	<i>lerragune</i>	<i>sorgune</i>	<i>zokogune</i>
<i>ikusgune</i>	<i>lurgune</i>	<i>telefonogune</i>	<i>zolagune</i>
<i>ilungune</i>	<i>makurgune</i>	<i>topagune</i>	<i>zulogune</i>
<i>indargune</i>	<i>mehargune</i>	<i>ukigune</i>	...
<i>irekigune</i>	<i>mehegune</i>	<i>uspelgune</i>	
<i>irtengune</i>	<i>mendigune</i>	<i>webgune</i>	

-UNE

Denbora-zentzua duten hitz eratorriak osatzeko baliatzen da. Hona *Euskaltzaindiaren Hiztegian* ageri direnak:

<i>ahulune</i>	<i>aterrune</i>	<i>geldiune</i>
<i>aldiune</i>	<i>egiune</i>	<i>hutsune</i>
<i>argiune</i>	<i>etenune</i>	<i>isilune</i>
<i>astiune</i>	<i>ezune</i>	<i>larriune</i>

SALBUESPENAK:

- Koloreei dagozkien zenbait eratorri:
  - *Beltzune, gorriune, ubelune, zuriune*
- Beste zenbait hitz:
  - *Hutsune, ingurune, okerrune, sakonune*

Zenbait adibide:

- **Gorriuneak** atera zaizkio besoetan.
  - *Gorriguneak...
- Bi haitz ilunen arteko **sakonunea** gurutzatu zuten.
  - *sakongunea

IDAZKERA

Oro har, loturik idaztekoak dira **-(G)UNE** atzizkia daramaten hitzak, Euskaltzaindiaren 25. arauan ("Hitz elkartuen osaera eta idazkera") xedatzen denez.

Honako egitura hauek ditugu:

1. Hitz eratorriaren oinarria aditzoina edo adjektiboa denean, loturik idazten da:

- **abiagune, aterruna, babesgune, bilgune, etenune...**
- **ahulune, biribilgune, gogorgune, larriune...**

IDAZKERA

2. Hitz eratorriaren oinarria izena denean, jokabidea bikoitza da:

- **Batetik**, badira forma lexikalizatuak, loturik idaztekoak:
  - *astiune, belargune, haizegune, hirigune..*
- **Bestetik**, badira izen-elkarte arruntak, marratxo edo bereiz idaztekoak, zeinetan *gune/une* elementuek izen-kategoria duten. Honako kasu hauek ditugu:
  - lehen osagaia hitz eratorria edo hitz-elkarte denean:
    - *administrazio(-)gune, herritartasun(-)gune, hornidura(-)gune, jaulkipen(-)une, merkataritza(-)gune, salmenta(-)gune...*

IDAZKERA

– edo mailegu berria denean:

- *nukleazio(-)gune, osifikazio(-)gune, Wifi(-)gune...*

(Salbuespena: webgune)

– edo, besterik gabe, **gune/une** elementuek izen-kategoria dutenean (hau da, beren adierei eusten dietenean):

- *aginte(-)gune, atsedeen(-)une, bake(-)une, elur(-)gune, fabrika(-)gune, ironia(-)une, krisi(-)une, logela(-)gune, maniobra(-)gune, ostatu(-)gune, pausatze(-)une, tentsio(-)une, zalantza(-)une, zohikatz(-)gune...*

Nolanahi ere den, bestelako joskerak erabil daitezke, adibideotan bezala:

- Hurrengo hogeitun urteetan, Hong Kong izan zen britainiarren **droga-merkataritzaren gunea**.
- Monasterio eta tenpluak, sei mila monumentu sakratu eta **jakinduriarako eta gurtzarako gune**, hondakinetan zeuden.
- **Pausatzeko unea hurbil da.**
- ...

Gehiago jakiteko:

Euskaltzaindia (2018). *Euskara batuaren eskuliburua* ([EBE](#)). Bilbo: Euskaltzaindia.

Adibideen iturriak:

- EHUskaratuak **UPV/EHU**
- Ereduzko Prosa Gaur (EPG) **UPV/EHU**
- *Euskaltzaindiaren hiztegia*
- ZIO Corpora **UPV/EHU**
- Zuzenbide Corpora (ZCP) **UPV/EHU**

Euskara
Batuaren
Eskuliburua (EBE)

A-tik Z-ra, zalantzak eta argibideak

